

Міністерство освіти і науки України
Рівненська обласна державна адміністрація
Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Національний університет “Острозька академія”
Рівненський державний гуманітарний університет
Художньо-педагогічний факультет

*Присвячується 15-річчю художньо-
педагогічного факультету*

**«ДУХОВНО-ТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ СТУДЕНТСЬКОЇ
МОЛОДІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ»**

*Матеріали III Всеукраїнської науково-
методичної конференції*

18-20 травня 2006 року

Рівне – 2006

ББК 74.58+8840
УДК 379.82

«Духовно-творчий потенціал студентської молоді: психолого-педагогічні проблеми формування та реалізації»: Матеріали III Всеукраїнської науково-методичної конференції 18-20 травня 2006 року. – Рівне: РДГУ, 2006. – 204 с.

Редакційна колегія:

Руслан Постолюк – ректор Рівненського державного гуманітарного університету, Заслужений діяч науки і техніки, професор;
Владислав Вербець – професор, декан художньо-педагогічного факультету;
Андрій Сяський – професор, проректор з наукової роботи;
Анатолій Воробйов – професор, проректор з навчальної роботи;
Степан Шевчук – професор, директор Інституту мистецтв, зав. кафедри українознавства художньо-педагогічного факультету;
Володимир Виткалов – професор, зав. кафедри культурології художньо-педагогічного факультету;
Володимир Годовський – професор, зав. кафедри хореографії художньо-педагогічного факультету;
Володимир Богатирьов – доцент, зав. кафедри театральної режисури художньо-педагогічного факультету;
Микола Новоселецький – професор, декан факультету з довузівської підготовки, післядипломної і регіональної освіти;
Марина Малиняк – диспетчер деканату художньо-педагогічного факультету

Відповідальний за випуск – **Владислав Вербець**

Рекомендовано до друку Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 11 від 30.06.2006 р.)

ISBN 966-7631-96-1

©Рівненський державний гуманітарний університет

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КУЛЬТУРОЛОГІЯ» В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ОСВІТНІХ СИСТЕМ ВИЩОЇ ШКОЛИ УКРАЇНИ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРОСТІР

Сучасна людина – людина інформаційного суспільства – це Homo Creator. Нині культурологізація людського життя стає критерієм сучасної цивілізації та визначальним вектором розвитку людства у XXI столітті. Адже там, де раніше було суспільство, сьогодні неминуче постає культура. Відбувається процес олюднення культури.

Цю взаємозалежність елементів соціокультурного поля адекватно відтворили нові галузеві стандарти вищої освіти МОН України. В нормативні частини Освітньо-професійних програм всіх спеціальностей та структурно-логічні схеми їх викладання у цикл гуманітарної підготовки включена навчальна дисципліна «Культурологія».

Зазначимо, що одночасно із затвердженням нових ГСВО МОН України розпочався експеримент щодо приєднання вищих навчальних закладів України до Болонської декларації. Але увесь парадокс полягає в тому, що у західноєвропейській науці «Культурологія» як термін не прижився. Сьогодні у вищих навчальних закладах освіти на Заході не існує такої навчальної дисципліни з оформленою, структурованою системою знань і чітко визначеними дисциплінарними межами. Культура як багатогранне феноменальне явище досліджується та аналізується західноєвропейською традицією в межах таких наукових напрямів як соціальна і культурна антропологія, соціологія, структурна антропологія, нова культурна історія.

Як зазначається в навчальній літературі, назва цієї дисципліни запозичена із російської освітньої системи, а не із західноєвропейської [9, с.5; 14, с.5]. Такий стан речей з дисципліною «Культурологія» дещо суперечить деклараціям про запровадження Болонської системи в Україні. Та й різні змістові наповнення в окремих ГСВО МОН України [див. для порівняння: 6, с.9; 7, с.20-21] щодо «Культурології» ставить багато запитань у плані викладання цієї навчальної дисципліни у ВНЗ.

Отже, впровадження дисципліни «Культурологія» у навчальний процес і одночасне входження України у європейський освітній простір зумовлює безліч проблем стосовно методики, організації проблемного навчання під час аудиторних занять, розробки культурологічних завдань для самостійної роботи, формулювання індивідуальних навчально-дослідних завдань в умовах підвищення креативності навчального процесу.

Окремих розробок з окресленої теми поки що не існує. У деяких підручниках з культурології зазначається складність вивчення навчальної дисципліни [див., зокрема, 10, с.12; 13, с.34-36; 15, с.10;]. Дослідження досвіду ВНЗ України щодо специфіки викладання дисципліни «Культурологія» за вимогами Болонської декларації вказує на те, що в таких публікаціях побіжно піднімається дана проблема і то лише у контексті модульно-рейтингової системи [1, 2, 3, 4, 11, 12].

Метою нашого дослідження є з'ясування специфіки викладання дисципліни «Культурологія» шляхом аналізу досвіду організації навчально-виховного процесу у Рівненському державному гуманітарному університеті в умовах педагогічного експерименту приєднання України до Болонського процесу.

Вивчення дисципліни «Культурологія» відповідно до навчальних планів спеціальностей, як правило, організовується у першому чи другому семестрах першого року навчання. Згідно розподілу навантаження із 54 навчальних годин на читання лекцій виділяється 18 годин, на проведення семінарських занять – 8 годин, на організацію індивідуальної роботи студентів – 4 години, на самостійну роботу студентів – 24 години.

Такий підхід до організації вивчення дисципліни створює необхідність максимального використання сучасних інноваційних можливостей і концентрування уваги на позитивній репрезентативності нової навчальної дисципліни та породжує безліч проблем. Серед них: міра використання в організації навчального процесу методів і форм навчання, які є характерними для західноєвропейської зони освіти; напрацювання позитивного вітчизняного досвіду у плані піднесення ефективності методики викладання дисципліни; своєчасна розробка підручників нового покоління; продумана організація самостійної роботи студентів з урахуванням модульно-рейтингової системи оцінки знань; активне спрямування індивідуальних культурологічних навчально-дослідних завдань у русло практичної цілеспрямованості з урахуванням специфіки професійної підготовки фахівців тощо.

Вітчизняний досвід викладання гуманітарного циклу дисциплін вказує на те, що вищі навчальні заклади освіти України у цьому напрямі мають кращі напрацювання порівняно з багатьма зарубіжними ВНЗ. Сьогодні ставиться стратегічне завдання якісного опанування студентами системою знань і практичних умінь та навичок із культурології, при цьому позитивну гуманітарну підготовку, як підкреслюють освітяни, ми «за будь яких заходів щодо входження до загальноєвропейського освітнього простору не повинні втрачати» [12, с.78].

Визначаючи специфіку викладання дисципліни «Культурологія» в умовах входження вітчизняних навчальних закладів у європейський освітній простір варто наголосити, що мова йде не стільки про модулі, рівні, кредити чи рейтинги. Важливо побачити нові принципи організації навчально-виховного процесу у порівнянні з досвідом попереднього ХХ століття, а саме – це нові «технології» опанування знаннями; це орієнтація на методи проблемного навчання; це установлення нового типу відносин між викладачами і студентами; це нова філософія освітньої діяльності, що стане підґрунтям творчих підходів до вивчення дисципліни. На нашу думку, надзвичайно важливою умовою оптимального викладання дисципліни є реалізація співпраці викладача зі студентами за допомогою інтерактивних методів, які доцільно застосовувати під час усіх форм занять.

Оскільки культурологічна наука є інтегративною галуззю знань про суспільство та культуру, вона, об'єднуючи як гуманітарні, так і природничі науки, забезпечує цілісне сприйняття світу та інноваційні підходи у вирішенні глобальних проблем сучасності. Адже ця наука з'явилася саме тоді, коли питання культури стали безпосередньо визначати прогрес людства і його подальшу долю. Все частіше провідники політичних і економічних місій ставлять питання про те, що культивувати, як культивувати і чи варто культивувати взагалі ті чи інші цінності, відкриття, надбання науки та суспільства.

Тому питання вивчення дисципліни «Культурологія» актуалізується її практичною цілеспрямованістю адекватно до сьогодшніх проблем і неминуче стимулює студента творчо мислити, постійно роблячи вибір між розвивальними то руйнівними напрямками своєї діяльності. На основі інтерактивних методів навчання та створення Case study викладач уже на першій вступній лекції «Специфіка культурологічного знання» формує інтелектуальну ситуацію вибору, яку студентам необхідно вирішити.

Така ситуація сприяє поглибленню системи знань студентів та розвитку їх кругозору в багатьох галузях. В системі наук культурологія заповнила певну теоретичну нішу, яку раніше опосередковано розкривали філософія, історія, політологія, соціологія, етика, естетика, українська та зарубіжні культура, релігієзнавство та інші. Ось чому ефективною є пропозиція (саме пропозиція, а не рекомендація) викладача укладати Тезаурус як понятійно-категоріальний словник, упродовж років навчання в університеті (а, можливо, і упродовж усього життя, як це робить автор).

Саме цей вид самостійної роботи студента дозволяє без особливих труднощів усвідомити суть і активно оперувати такими поняттями як «культура», «структура культури», «рівні культури», «субкультури», «культурна самоідентифікація», «динаміка культури» тощо. Досвід вказує, що студенти із задоволенням використовують культурологічну термінологію у інтерактивних методах навчання.

Практична значимість і необхідність самостійної роботи над темарієм дисципліни усвідомлюється студентами в той момент, коли вони знайомляться із сучасними вимогами суспільства XXI століття до «самого себе», які сформульовані ООН. Серед цих вимог найважливіші пов'язані із рівнем та якістю освіти. Саме завдяки інтелекту і якісному освітньому рівню сучасна молода людина має можливість інтегруватися в культурну ситуацію Європи і світу в цілому. Таке розуміння сприяє усвідомленій роботі над виконанням завдань з організації самостійного опрацювання культурологічного матеріалу.

Самостійну роботу студентів ми розглядаємо як суттєвий етап переходу від здобуття знань в процесі лекційних занять до набуття певних практичних умінь на семінарських заняттях. Співпрацю викладача зі студентами будемо на засадах особистісно-орієнтованого підходу до них із використанням традиційних та інтерактивних методів навчання, що є школою відпрацювання практичних умінь для майбутньої фахової діяльності та основою базової культури особистості.

У посібнику «Культурологія: Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів» [8] розроблені завдання, які наповнюють реальним змістом самостійну роботу. Автором задіяний значний арсенал існуючих сучасних технологій та інтерактивних методів організації самостійного вивчення матеріалу дисципліни. Вибрана конструкція (пошук матеріалу, конспектування теоретичного матеріалу та першоджерел, логічне пояснення оптимальних шляхів розв'язання Case study, вирішення тестових завдань, осмислення питань для обговорення та самоперевірки, орієнтовна тематика індивідуальних навчально-дослідних завдань тощо) дозволяє студентів якнайповніше і результативно продукувати набуття нових знань та по-сучасному розуміти світ і своє місце у ньому.

Структурування самостійної роботи студента та її цілеспрямованість розширює можливості викладача в організації творчої (пошукової), наближеної до наукового осмислення та узагальнення роботи за допомогою ефективних технологічних схем самоосвіти. Позитивним у цьому напрямку є не тільки активізація самостійної роботи студента, але й його мобілізація на виконання навчального завдання, яке оцінюється і обов'язково впливає на підсумковий контроль. Адже зростаюча частка часу на самостійну роботу студента у навчальних планах спеціальностей в умовах впровадження експерименту Болонської системи вимагає активізації роботи з пошуку ефективних форм організації навчання студента та його оцінювання.

Зазначимо, що такий підхід трансформує ідеологію сучасної освіти та замінює «технологію наповнення знаннями студентські голови» на організацію самоосвіти студента. Модульно-рейтингова система активно ставить в основу навчання самостійну, творчу роботу того, хто навчається.

Кінцевий результат організації самостійної роботи студента над опрацюванням матеріалу дисципліни є позитивним: студент розвиває свої аналітичні здібності, формує здатність логічно і послідовно викладати засвоєне знання на основі створення структурно-логічних схем побудови теми, набуває навички знаходження і обробки інформації, здобуває уміння висловлювати та відстоювати свої думки, оперувати теоретичним матеріалом і першоджерелами, розробляє професійні навички ведення наукового діалогу та формулювання суджень. Крім того, інформаційно-пошукові форми самостійної роботи студента в мережі Інтернет неминуче вимагають знання комп'ютерних технологій і розширення їх навчальної мобільності та соціокультурної комунікації.

Зазначимо, що окремі теми, як-от «Кризові явища в культурі», «Культура. Субкультура. Контркультура», «Роль культурних орієнтацій у розвитку суспільства», «Співвідношення культури та цивілізації», завдяки інноваційним методам навчання включають студента у процес формування культурологічного погляду на речі, події, явища, вчинки, стереотипи свідомості і поведінки людей. Навчальний матеріал дисципліни поступово та систематизовано залучає студента у світ наукового культурологічного дослідження, оскільки дозволяє оволодіти характерним набором критеріїв наукового аналізу і синтезу. Відбувається процес формування культурологічного мислення.

Варто наголосити на тому, що сучасне розуміння культури значно відрізняється від звичних уявлень про культурну діяльність, а також від класичного розуміння культури як сукупності пам'яток. «Культурологія» як навчальна дисципліна спрямовує інтелектуальну працю студента на осягнення культури як рефлексію упорядкованих емпіричних практик, що існували історично або склалися у сучасному житті. Культурологічні знання дозволяють також здійснити під певним кутом зору теоретичну інтерпретацію та пояснити загальні причини виникнення будь-якого порядку в світі людини (політичного, економічного, етичного, соціального, релігійного, естетичного тощо), а також загальні закони, яким цей порядок підкорений.

У цьому зв'язку, використовуючи принцип розгляду питань локальної культури у контексті загальносвітових цивілізаційних процесів та метод порівняльного аналізу соціокультурних проблем України з аналогічними проблемами в інших країнах світу, студент здатен проаналізувати найпекучіші проблеми сучасної культурології: форми побудови носіїв культурних цінностей, функціонування знакових систем культури, специфіку семіотики молодіжного середовища, соціальну ієрархію цінностей, мову опису ментальних явищ, фіксації культурного досвіду і його трансляції тощо.

Викликає значний інтерес у студентів підготовка та написання індивідуального навчально-дослідного завдання. Базуючись на методиці наукового культурологічного дослідження, студент активно працює над пошуком творчої ідеї та її реалізації у вигляді розробки власного проекту, створення структурно-логічної схеми досліджуваної проблеми, компоновання візуального ряду теми та його інтерпретації, актуалізації та генерування вирішення питань студентського життя у культурологічному контексті, дослідження конкретної культурологічної проблеми сучасності тощо.

Серед важливих тем для ІНДЗ значне місце посідає проблематика прикладної культурології, яка спрямована на вирішення завдань пізнання не об'єктивних закономірностей розвитку культурних явищ, не опису та інтерпретації подій історії культури, а вивчення і формування принципів і технологій цілеспрямованого управління культурними процесами. Студентам пропонується особливо актуальні для виконання ІНДЗ культурологічні дослідження інституційних аспектів буденної (неспеціалізованої) і масової культури, а саме: інтенсифікація процесів маніпулювання людською особистістю на сучасному етапі; шаблонізація і стандартизація соціокультурних установок молоді; політичні мітинги і маніфестації, демонстрації, виборні кампанії та інші ідеологічні заходи у культурологічному контексті; соціально-функціональна характеристика масової культури; особливості субкультури владної еліти; специфіка функціонування інституцій відтворення кримінальної субкультури; інваріанти розвитку національної культури у ХХІ столітті тощо.

Здебільшого вибір теми ІНДЗ здійснюється вільно і з урахуванням інтересів студентської молоді та їх професійної підготовки. Такий підхід створює творчу атмосферу (адже ідею роботи студент має «народити» самостійно!), породжує ситуацію інтелектуальної змагальності, дозволяє формувати молодіжний вибір у межах розвиваючих інновацій та технологій. І що важливо підкреслити – розробка та реалізація завдань надзвичайно зближує академічні групи комунікативно, породжує новий стан взаємовідносин, побудованих на відкритості, етичності і конструктивності. Привабливою і розвиваючою для обох сторін є методика співпраці викладача і студента.

Таким чином, входження національної вищої школи в європейський освітній та науковий простір є складною, багатогранною і перманентною проблемою найближчих десятиліть. Інтеграційні процеси потребують запозичення не лише критеріїв, стандартів та вимог Болонської декларації, використання матриці модульно-рейтингової системи, а що важливо – максимально зберегти напрацювання вищих навчальних закладів освіти, побудованих на традиціях української освітньої системи та осучаснити її під впливом західноєвропейських інновацій.

Нова навчальна дисципліна «Культурологія», яка входить до переліку нормативного блоку дисциплін всіх спеціальностей ВНЗ України, хоча й не співвідноситься із набором «семи вільних мистецтв» європейської освітньої системи, зорієнтована на формування у студентів системного бачення світового розвитку, методологію аналізу та синтезу сучасних соціокультурних параметрів життя суспільства і людської особистості, творчий пошук життєстверджуючих вирішень накопичених проблем людства. Але різноманітність змістового наповнення навчальних програм з дисципліни у багатьох ГСВО МОН України нагально потребує розробки науково обґрунтованої концепції і орієнтованої програми «Культурологія» як загальноосвітньої дисципліни. Адаптацію такої програми до професійної спрямованості спеціальностей можна буде здійснювати інваріантно в рамках фактологічного наповнення дисципліни.

Досвід викладання навчальної дисципліни «Культурологія» в РДГУ свідчить, що ефект не лише навчальної, але й виховної результативності дисципліни підтверджує правильність вибраних методик викладання і організації навчального процесу. Відкритість навчального матеріалу дисципліни, можливість творчої участі у народженні нового знання, розуміння важливості власних інтелектуальних сил і освіти в цілому, практична націленість культурології на використання наукового аналізу сучасних ситуацій, актуалізація розвитку методології пізнання впливає на формування у студентів самодостатності, впевненості, поваги, доброти, вироблення життєстверджуючих ціннісних орієнтацій, оптимістичних футуро-культурологічних інваріантів розвитку. Саме із таким національним багажем ми можемо самоствердитися в Європі і у світі. Варто лише його не втратити, а органічно зберегти на роздоріжжі історичного вибору.

Разом з тим процес входження освітньої системи України в європейський простір змушує подумати і про негативні наслідки цієї реальності. Уніфікація, шаблонізація та стандартизація будь-якої тенденції в освіті в перспективі може послужити ще однією стартовою площадкою для відтоку інтелектуальних і творчо-зорієнтованих сил з України.

Джерельні приписи

1. Болонський процес у фактах і документах (Сорбонна – Болонья – Саламанка – Прага – Берлін) /Упорядники Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабин І.І. – Київ – Тернопіль: Вид-во ТДПУ ім. Гнатюка, 2003. – 52 с.
2. Болонський процес: Головні принципи входження в європейський простір вищої освіти /Упорядники Журавський В.С., Згуровський М.З. – К.: ІВЦ «Видавництво Політехніка», 2003. – 200 с.
3. Болонський процес: проблема модернізації освіти України в контексті Болонського процесу /Матеріали Першої Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Київ, 20-21 лютого 2004 р. – К.: Видавництво Європейського університету, 2004. – 196 с.
4. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник //За редакцією Кременя В.Г. Упорядники Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабин І.І. – Київ-Тернопіль: Вид-во ТДПУ ім. Гнатюка, 2004. – 286 с.
5. Гончарук Т.В. Культурологія: Навчальний посібник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2004. – 213 с.
6. Галузевий стандарт вищої освіти ГСВО МОН. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра напрямку підготовки 0502 «Менеджмент», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 25 травня 2001 р. №404. – К.: ВЦ КНТЕУ, 2001. – 36 с.
7. Галузевий стандарт вищої освіти ГСВО МОН. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра, спеціаліста і магістра напрямку підготовки 0501 «Економіка та підприємництво», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 06 червня 2002 р. №303. – К.: КНЕУ, 2002. – 51 с.
8. Костюк Л.К. Культурологія: Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів. – Рівне: кафедра культурології РДГУ, 2006. – 108 с. (рукопис).
9. Кравець М.С., Семашко О.М., Піча В.М. та ін. Культурологія: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. В.М.Пічі. – Львів: «Магнолія плюс», 2003. – 235 с.
10. Культурологія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Упоряд.: О.І.Погорілий, М.А.Собуцький. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2005. – 320 с.
11. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003-2004 рр.) /За редакцією Кременя В.Г. Упорядники Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабин І.І. – Київ-Тернопіль: Вид-во ТДПУ ім. Гнатюка, 2004. – 146 с.
12. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу. Документи і матеріали. Травень-грудень 2004 р. – Частина 2 /Упорядники: Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабин І.І. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. Гнатюка, 2005. – 188 с.
13. Петрусенко В.Л., Подольська Є.А., Повторєва С.М. та ін. Культурологія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – 2-ге видання, перероблене і доповнене / За заг. ред. В.М.Пічі. – Львів: «Магнолія плюс»; видавець СПД ФО В.М.Піча, 2005. – 360 с.
14. Флиер А.Я. Культурологія для культурологов: Учебное пособие для магистрантов и аспирантов, докторантов и соискателей, а также преподавателей культурологии. – М.: Академический проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2002. – 492 с.
15. Шевнюк О.Л. Культурологія: Навч. посібник. – К.: Знання-Прес, 2004. – 353 с. – (Вища освіта ХХІ століття).

*Маргарита Вдовенко, студентка факультету
ДКМ Національного університету «Острозька
академія»*

ПРОБЛЕМА «СХІДНОЇ» ТА «ЗАХІДНОЇ» ДВОМОВНОСТІ СЕРЕД СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Загальноприйняте визначення двомовності, або білінгвізму (від лат. *bi* „два” і *lingva* „мова”) дав американський лінгвіст У.Вайнрайх. Двомовністю він називає практику поперемінного використання двох мов, а тих, хто нею користується, визначає як двомовних осіб. Дослідники (зокрема французький лінгвіст А.Мейє та український мовознавець Ю.Жлуктенко) вважають, що у переважній більшості ситуацій дві мови, якими володіє білінгв, перебувають у неоднаковому становищі.

Слід чітко розрізнити індивідуальний та масовий білінгвізм.

Індивідуальним білінгвізмом називають володіння і використання двох мов окремими індивідами одномовної спільноти. Другою мовою такі особи можуть користуватися тільки при спілкуванні з представниками тієї спільноти, мову якої вони знають.

Масовий, або тотальний білінгвізм науковці визначають як явище, принципово відмінне від індивідуальної двомовності. Його спричиняє, як правило, колоніальна залежність країни. У підневільних умовах залежна мовна спільнота змушена вивчити, крім рідної, ще одну мову та використовувати її для спілкування у певних обставинах [2].

Мовна ситуація сучасної України наразі має парадоксальний характер, що полягає в тому, що мова етнічної більшості, яку Конституція проголосила державною, в умовах українсько-російської двомовності насправді їй досі залишається у статусі мови меншості сучасного українського суспільства.

З одного боку, у новому тисячолітті українська мова має почесний статус мови незалежної держави, як мова національна, друга серед слов'янських за кількістю носіїв, зі сформованим літературним стандартом,

ЗМІСТ

<i>Руслан Постолюкський. Вітальне слово</i>	3
ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ	
<i>Владислав Вербець. Демократизація та гуманізація освіти: проблеми та перспективи</i>	5
<i>Петро Давидюк. Проблеми соціокультурного розвитку Рівненщини</i>	6
<i>Петро Кралюк. Проблеми педагогіки в контексті сучасних комунікаційних реалій</i>	7
<i>В'ячеслав Демченко. Особливості розвитку творчих здібностей молоді</i>	10
<i>Лариса Климанська. Потенціал креативності PR-спеціаліста</i>	12
<i>Владислав Вербець. Соціальна ідентифікація студентської молоді: проблеми та перспективи формування</i>	16
СЕКЦІЙНІ ЗАСІДАННЯ	
СЕКЦІЯ І. ДУХОВНО-ТВОРЧІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОДІ	
<i>Оксана Назарук. Соціальний досвід молодої людини як передумова реалізації соціального потенціалу</i>	19
<i>Лідія Мацевко-Бекерська. Дитяча література як засіб підготовки фахового педагога</i>	23
<i>Ольга Безкоровайна. Виховання духовної культури особистості студента засобами соціально-ціннісної діяльності</i>	25
<i>Вікторія Вронська. Інноваційно-інформаційні та педагогічні технології у ВНЗ: проблеми ефективності та перспективи розвитку</i>	31
<i>Алла Фрідріх. Формування національної самосвідомості як основа розвитку духовного світу особистості</i>	33
<i>Тетяна Герасименко. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка</i>	35
<i>Марина Малиняк. Психологічні передумови формування художньої творчості студентів</i>	37
<i>Світлана Волошина. Професійна кар'єра молодої людини – шляхи і методи її формування, умови реалізації</i>	39
<i>Наталія Тимощук. Духовно-моральне становлення молоді в умовах особистісно орієнтованого виховання</i>	40
<i>Тетяна Ціпан. Формування морально-духовних цінностей підлітків в умовах дитячо-юнацьких об'єднань</i>	44
<i>Мирослава Якимчук. Формування культури духовності в обдарованій особистості студента як соціально-педагогічна проблема</i>	47
СЕКЦІЯ ІІ. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ	
<i>Олена Іщенко, Людмила Овсянкіна. Особливості формування моральних цінностей сучасної студентської молоді</i>	50
<i>Світлана Щудло. Якісна освіта як чинник адаптації молоді на ринку праці</i>	52
<i>Тетяна Потапчук. Духовний розвиток сучасної молоді: спроба теоретичного осмислення</i>	54
<i>Алла Кочубей. Духовно-моральне виховання студентів засобами народознавства</i>	56
<i>Людмила Сокурянська. Ціннісний вимір пострадянського студентства: теоретичні підходи та емпіричні результати</i>	60
<i>Олег Бойко. Дидактична технологія формування у майбутніх офіцерів готовності до реалізації управлінських функцій</i>	65
<i>Лариса Ковальчук. Організація педагогічної практики студентів класичного університету: компетентнісний підхід</i>	69
<i>Орися Ковальчук. Тестовий контроль у системі діагностування знань, умінь і навичок студентів</i>	73
<i>Олександра Максимець. Організація професійно-зорієнтованої поза аудиторної роботи студентів на базі навчального лабораторно-виробничого комплексу інституту</i>	76
<i>Марта Максимець. Педагогічна практика студентів факультету іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: реалії, проблеми, перспективи</i>	79
<i>Олександра Праць. Моральні засади правової культури майбутнього вчителя</i>	81
<i>Уляна Гуменюк. Ірраціональні переконання людини як бар'єр на шляху реалізації її духовно-творчого потенціалу</i>	83
<i>Євгеній Власов. Передумови формування навчального репертуару для студентів класу фортепіано музично-педагогічного факультету</i>	86
<i>Олена Никон. Психолого-педагогічні умови активізації творчої діяльності студента</i>	89
<i>Олена Попчук. Навчально-виховний процес як фактор формування професійної культури майбутніх фахівців</i>	92
<i>Наталія Грицай. Формування творчого потенціалу студентів під час проведення позакласної роботи в загальноосвітній школі</i>	96
<i>Галина Кардаш. Теоретично – методичні засади формування морально-етичного потенціалу студентської молоді</i>	98
<i>Олена Шершньова. Історико-культурний туризм в малих містах України як чинник формування національної гідності української молоді</i>	102
<i>Наталія Семенова. Роль особистісного самовизначення та ідентичності у формуванні сучасної гармонійно розвиненої особистості</i>	105
<i>Вікторія Юрченко, Тетяна Свердлова. До проблеми розвитку духовно-творчого потенціалу студентської молоді</i>	107

НАУКОВО-ТВОРЧА ЛАБОРАТОРІЯ КАФЕДРИ ХОРЕОГРАФІЇ «ТВОРЧИЙ ПОРТРЕТ СУЧАСНОГО СТУДЕНТА-ХОРЕОГРАФА»

<i>Ірина Аксьонова.</i> Формування творчої особистості в хореографічному колективі	110
<i>Володимир Гордєєв.</i> Танець як феномен духовності традиційної української народної обрядової культури.....	114
<i>Ольга Гордєєва.</i> Дитячий хореографічний колектив та його роль у гармонійному розвитку дитини	116
<i>Роксана Горбачук.</i> Просторові дослідження в галузі сучасного хореографічного мистецтва.....	119
<i>Тетяна Лобан.</i> Вплив хореографів-новаторів джаз-модерн танцю на формування світогляду сучасного студента.....	120
<i>Лариса Волощина.</i> Альтернативні методики при викладанні хореографії у ВНЗ.....	122
<i>Ілона Легка.</i> Репертуар аматорського танцювального колективу як засіб виховання молоді	124
<i>Вікторія Кравчук.</i> Духовно-творчий потенціал хореографічного мистецтва: пошуки та перспективи	126
<i>Наталія Сагаль.</i> Специфіка допрофесійної підготовки в контексті танцювальної культури.....	128
<i>Поліна Шеховцова.</i> Специфіка допрофесійної підготовки в контексті танцювальної культури Рівненщини	130
<i>Ірина Іванчук.</i> Історія розвитку танцю модерн У США.....	133
<i>Наталія Маткова.</i> Особливості виконання народно-сценічних танців України.....	135

НАУКОВО-ТВОРЧА ЛАБОРАТОРІЯ КАФЕДРИ ТЕАТРАЛЬНОЇ РЕЖИСУРИ «ФЕНОМЕН ДУХОВНОСТІ У ТВОРЧОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ДРАМАТУРГІВ»

<i>Юрій Мельничук.</i> Роль навчального репертуару в процесі формування духовно-творчого потенціалу студентів акторської та режисерської спеціалізації	138
<i>Володимир Богатириков.</i> Духовна культура режисера у формуванні та реалізації задуму вистави	139
<i>Олексій Заворотній.</i> Сучасний театр, як діамант, повинен сяяти неповторними гранями.....	141
<i>Світлана Хабурська.</i> Навчальна вистава як засіб професійного та духовного зростання майбутніх режисерів драматичного театру	144
<i>Лариса Степанець.</i> Театралізоване масове дійство як фактор зростання морально-естетичного потенціалу студентської молоді	147
<i>Георгій Вовк.</i> Особливості особистісного самовизначення старшокласників у процесі театральної творчості.....	150
<i>Михайло Журавель.</i> Вплив духовного змісту трагедії на емоційну культуру глядача.....	152

НАУКОВО-ТВОРЧА ЛАБОРАТОРІЯ КАФЕДРИ УКРАЇНОЗНАВСТВА «ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО ПОЛІССЯ: ВИТОКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»

<i>Олександр Старук.</i> Деякі аспекти формування духовної культури української молоді.....	154
<i>Любов Крайлюк.</i> Творча спадщина Ніла Хасевича у контексті морально-етичного та патріотичного виховання студентської молоді	157
<i>Ірина Локичук.</i> Збереження та розвиток традиційного серпанкового ткацтва села Крупове – передумова для вдосконалення і збагачення творчих здібностей молоді	159
<i>Ольга Чернюшок.</i> Художньо-педагогічна спадщина Г. Косміади – погляд сучасності.....	162
<i>Олег Городецький.</i> Композиційна робота з ілюстрацією як умова розвитку творчої особистості студента	164
<i>Тамара Забута.</i> Політична культура молоді як фактор конкурентоспроможності країни	168
<i>Борис Забута.</i> Молодь у процесі розбудови „Суспільства знань”	170
<i>Марія Вакульчук.</i> Формування духовної культури студентської молоді засобами благодатного слова.....	172
<i>Лариса Костюк.</i> Окремі аспекти викладання навчальної дисципліни «Культурологія» в умовах інтеграції освітніх систем вищої школи України у європейський простір	175
<i>Маргарита Вдовенко.</i> Проблема „східної” та „західної” двомовності серед студентської молоді у контексті сучасного розвитку України.....	178

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СЕМІНАР «ДУХОВНІСТЬ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГІДНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ»

<i>Марія Вербець.</i> Соціальні та морально-етичні орієнтири у формуванні світогляду молоді	180
<i>Майя Корнійчук.</i> Електронні ресурси – нова модель організації бібліотечно-інформаційного обслуговування студентської молоді	181
<i>Людмила Мартинюк.</i> Бібліотека, як один з духовних ресурсів суспільства	183
<i>Сергій Кравченко.</i> Читацькі інтереси сучасної молоді в контексті її духовного розвитку	184
<i>Марина Портянко.</i> Принцип багатоаспектності у формуванні фондів бібліотек на допомогу духовному розвитку молоді.....	187
<i>Ніна Тивончук.</i> Літературне краєзнавство як чинник формування духовності молоді та збереження культурної спадщини краю.....	188
<i>Тамара Саркісянц.</i> Формування у молоді громадянської позиції, національної самосвідомості, культури і духовності засобами бібліотечного впливу	190
<i>Марія Третяк.</i> Періодичні видання в структурі читання молоді.....	192
<i>Віра Цицюра.</i> Виставкова діяльність бібліотеки як чинник творчої реалізації студентської молоді.....	193
<i>Валентина Дамецька.</i> Формування екологічної культури як складової духовного становлення підростаючого покоління	195
<i>Ольга Загинеї.</i> Національно-патріотичне виховання підростаючого покоління засобами української літератури.....	196
<i>Раїса Щербан.</i> Бібліотеки на допомогу реалізації екоетичного імперативу	198

Наукове видання

«ДУХОВНО-ТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ»

Матеріали III Всеукраїнської науково-методичної конференції

18-20 травня 2006 року

Редакційна колегія:

Руслан Постолюк – ректор Рівненського державного гуманітарного університету, Заслужений діяч науки і техніки, професор;
Владислав Вербець – професор, декан художньо-педагогічного факультету;
Андрій Сяський – професор, проректор з наукової роботи;
Анатолій Воробійов – професор, проректор з навчальної роботи;
Степан Шевчук – професор, директор Інституту мистецтв, зав. кафедри українознавства художньо-педагогічного факультету;
Володимир Виткалов – професор, зав. кафедри культурології художньо-педагогічного факультету;
Володимир Годовський – професор, зав. кафедри хореографії художньо-педагогічного факультету;
Володимир Богатирьов – доцент, зав. кафедри театральної режисури художньо-педагогічного факультету;
Микола Новоселецький – професор, декан факультету з довузівської підготовки, післядипломної і регіональної освіти;
Марина Малиняк – диспетчер деканату художньо-педагогічного факультету

Відповідальний за випуск – **Владислав Вербець**

Комп'ютерна верстка та макет – **Вікторія Кравчук**

Формат 60*84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Romans.
Друк різнографічний. Ум. друк арк. 26,83. Наклад 100 прим. Зам № 14/1

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
редакційно-видавничого відділу Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, вул. С. Бандери, 12

«Духовно-творчий потенціал студентської молоді: психолого-педагогічні проблеми формування та реалізації»: Матеріали III Всеукраїнської науково-методичної конференції 18-20 травня 2006 року. – Рівне: РДГУ, 2006. – 204 с.

ISBN 966-7631-96-1

УДК 379.82

ББК 74.58+8840